

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta (HE 263/2016 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 6/2017 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Juho Martikainen, oikeusministeriö
- esittelijäneuvos Anu Rita, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- lakimies Heli Tamminen, Etelä-Suomen rikosseuraamusalue
- kehitysjohtaja Pauli Nieminen, Rikosseuraamuslaitos
- johtaja Tuomo Junkkari, Vantaan vankila
- pääluottamusmies Pekko Summanen, Vankila- ja kriminaalityön henkilöstö VakHe ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Vaasan hallinto-oikeus
- Helsingin syyttäjänvirasto
- Länsi-Suomen rikosseuraamusalue
- Kriminaalihuollon tukisäätiö
- Vankilavirkailijain Liitto VVL r.y.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vankeuslakia, tutkintavankeuslakia ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia. Keskeiset muutokset koskisivat vangeille maksettavia

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

käyttörahaa, toimintarahaa ja palkkaa. Näitä vankien taloudellisia etuuksia koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että eri toiminnoissa ja laitostyypeissä maksettavat taloudelliset etuudet määräytyisivät nykyistä tasapuolisemmin. Muutoksilla myös yksinkertaistettaisiin vangeille maksettavien taloudellisten etuuksien laskentaa ja maksamista.

Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi eräitä tarkennuksia ja muutoksia vankeuslakiin, tutkintavankeuslakiin ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan keväällä 2017.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä on kyse vankeuslain (767/2005) ja tutkintavankeuslain (768/2005) muuttamisesta vangeille maksettavien taloudellisten etuuksien sekä vankien sitomisen edellytysten osalta. Mainittuihin lakeihin samoin kuin yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin (400/2015) ehdotetaan lisäksi useita vähäisiä muutoksia ja tarkennuksia. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää hallituksen esitystä perusteltuna ja tarpeellisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Vankien taloudelliset etuudet

Hallituksen esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää nykyistä vangeille maksettavien taloudellisten etuuksien järjestelmää. Jatkossa vangeille, tutkintavangit mukaan lukien, maksetaan säännönmukaista käyttörahaa koko rangaistusajalta. Lisäksi toimintoihin osallistuville vangeille maksetaan toimintarahaa. Toimintarahaluokkia on jatkossakin kolme, mutta niistä käytetään suljetuissa vankiloissa kahta alinta ja avolaitoksissa kahta ylintä. Etuuksien maksamisen yksinkertaistamiseksi käyttöraha ja toimintараha muutetaan päiväkohtaisiksi nykyisin käytössä olevan tuntiperusteisen laskennan sijasta. Lisäksi vangeille voidaan maksaa provisiota tiettyissä työtoiminnan kohteissa. Palkkaa maksetaan uudistuksen myötä enää vain avolaitostyössä, jota tehdään muun kuin Rikosseuraamuslaitoksen lukuun. Palkkaluokkia on jatkossa kaksi aiemman kuuden sijaan. Muussa avolaitosten työtoiminnassa maksetaan jatkossa toimintarahaa palkan sijaan.

Etuusjärjestelmän yksinkertaistamisen ja selkeyttämisen lisäksi esityksellä pyritään nykyistä tehokkaammin kannustamaan vankeja osallistumaan rangaistusajan tavoitteiden mukaisiin toimintoihin. Tähän pyritään sillä, että toimintarahatason määrittelyssä otetaan huomioon yksittäisen vangin rangaistusajan suunnitelman tavoitteiden toteutuminen. Näin vankeja kannustetaan hakeutumaan toimintoihin, jotka tukevat rangaistusajan suunnitelmaa, eivätkä vangit hakeutuisi toimintoihin vain sen mukaan, minkä verran niistä saa toimintarahaa.

Lakivaliokunta pitää esityksen tavoitteita kannatettavina sekä ehdotuksia kokonaisuutena arvioiden perusteltuina ja tarpeellisina. Vankien taloudellisia etuuksia koskeva järjestelmä on nykyisin

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

varsin monimutkainen, sillä se perustuu useisiin palkka- ja toimintarahaluokkiin, joiden perusteet eivät ole yksiselitteiset ja selkeät. Eri etuuksia koskevat säännökset jättävät asian ratkaisijalle merkittävästi harkintavaltaa, mikä on ongelmallista vankien yhdenvertaisuuden ja tasapuolisen kohtelun kannalta. Taloudellisten etuuksien laskenta tuntikohtaisine kirjanpitoineen sitoo myös merkittävästi vankiloiden henkilöstöresursseja.

Toimintarahaluokkien vähentäminen ja päivärahaکوhtaiseen laskentatapaan siirtyminen voivat toisaalta vähentää vankien kiinnostusta osallistua toimintoihin. Myöskään toimintarahen suuruuden kytkeminen rangaistusajan suunnitelman toteuttamiseen ei välttämättä ole käytännössä aivan ongelmatonta. Valiokunta pitääkin aiheellisena, että uudistuksen vaikutuksia näissä suhteissa seurataan.

Käyttörahan, toimintarahen ja palkan määräytymisestä, kuten mainittujen etuuksien suuruudesta ja maksamisen yksityiskohdista, säädetään nykyiseen tapaan tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus on, että uudistus toteutetaan nykyisten määrärahojen puitteissa. Käyttörahan taso säilyisi siten nykyisellään eli 40—50 eurossa kuukaudessa ja toimintaraha noin 100—200 eurossa toimintaluokasta riippuen. Lakivaliokunta kiinnittää erityistä huomiota käyttörahan suuruuteen pitäen tärkeänä, että se on asianmukaisella tasolla. Saadun selvityksen mukaan käyttörahan tasoon ei ole tehty muutoksia kymmeneen vuoteen.

Käyttörahan pienuus huomioon ottaen valiokunta pitää huolestuttavana erityisesti vankipuhelujen kalliita hintoja suljetuissa laitoksissa, sillä tämä voi rajoittaa vangin mahdollisuuksia pitää yhteyttä omaisiin tai muihin läheisiin. Tätä voidaan pitää ongelmallisena vankeuslain 1 luvun 3 §:n ilmentämien ns. normaalisuuspäriaatteen ja haittojen vähentämispäriaatteen kannalta. Asiaan on kiinnittänyt huomiota myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies (päätos 12.5.2015, dnro 73/15). Saadun selvityksen mukaan suljettujen vankiloiden vangit maksavat kotimaan puheluista moninkertaisen hinnan verrattuna yleiseen puhelujen hintatasoon. Esimerkiksi päivittäiset 10 minuutin puhelut maksavat noin 45 euroa kuukaudessa. Puhelujen hinnat ovat nousseet merkittävästi vankipuhelinjärjestelmään vuonna 2014 tehdyn uudistuksen jälkeen, jolloin otettiin käyttöön ip-pohjainen puhelinjärjestelmä (ns. lankapuhelin). Rikosseuraamuslaitokselta saadun selvityksen mukaan vain tällä järjestelmällä voidaan saavuttaa ne toiminnalliset vaatimukset muun muassa valvonnan suhteen, mitä järjestelmältä on edellytetty. Puhelinjärjestelmästä tehty sopimus on voimassa vuosina 2014—2017 sisältäen kolme optiovuotta. Rikosseuraamuslaitoksen arvion mukaan on todennäköistä, että seuraavassa kilpailutuksessa puhelintekniikka on edistynyt siinä määrin, että jokin muukin kuin nyt käytetty järjestelmä on mahdollinen. Valiokunta korostaa, että viimeistään seuraavassa puhelinjärjestelmää koskevassa kilpailutuksessa tulee varmistua siitä, että puhelujen hinnat vangeille eivät poikkeaa merkittävästi yleisten puhelujen hintatasosta.

Käyttörahan tasolla on merkitystä erityisesti niille vangeille, jotka ovat pelkästään kyseisen rahan varassa. Se, ettei vanki osallistu toimintoihin, joista hän voi saada toimintarahaa, ei saadun selvityksen mukaan välttämättä johdu vangista, vaan toimintoihin osallistumisen esteet voivat liittyä muun muassa henkilöresurssien riittämättömyyteen ja eräiden vankilojen toimintatilojen puutteeseen. Näin ollen myös siihen, että vangeille on käytännössä tarjolla riittävästi toimintoja, tulee kiinnittää huomiota. Saadun selvityksen mukaan tilannetta pyritään jatkuvasti parantamaan, ja Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on, että vuonna 2020 toimintoihin osallistuu 75 %

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

vangeista, kun vuonna 2015 niihin on osallistunut 66 % vangeista. Valiokunta pitää tavoitetta tärkeänä.

Maksukortit

Rikosseuraamuslaitos on hankkinut vankien käyttöön maksukortit. Vangin varat ja hänen saamansa taloudelliset etuudet tallennetaan maksukortille, jota vanki voi käyttää laitostyymälässä tekemiensä ostosten maksamiseen. Nykyiset säännökset eivät mahdollista maksukortin antamista vangin haltuun, minkä vuoksi maksukorttia on pidetty Rikosseuraamuslaitoksen hallussa. Maksukorttien käytön helpottamiseksi esityksessä ehdotetaan, että maksukortti voidaan antaa vangin haltuun (vankeuslain 9 luvun 3 § ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 §). Kun vanki vapautuu, maksukortilla olevat rahavarat siirretään vangin tilille tai annetaan muuten hänen haltuunsa. Valiokunta pitää maksukortin käytön helpottamista perusteltuna.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että maksukortin antaminen vangin haltuun olisi pääsääntö, mutta joissain tilanteissa olisi perusteltua evätä kortin haltuun antaminen (s. 19). Tällaisia tilanteita voisi esityksen mukaan olla esimerkiksi vangin sijoittaminen varmuusosastolle tai erityisosastolle tai maksukortin käyttäminen väärin. Maksukortin haltuun antamisen epäämisestä ei säädettäisi vankeuslaissa nimenomaisesti, vaan tämän edellytyksiä arvioitaisiin vankeuslain 9 luvun 1 §:n nojalla ja tutkintavangin osalta tutkintavankeuslain 5 luvun 1 §:n nojalla.

Se, että maksukortin haltuun antamisen epäämisestä ei säännellä nimenomaisesti ja että esityksen perusteluissa viitataan tältä osin vankeuslain ja tutkintavankeuslain edellä mainittuihin säännöksiin, voi kuitenkin jossain määrin aiheuttaa tulkinnanvaraisuuksia johtuen siitä, että kyseiset säännökset koskevat vangin ja tutkintavangin omaisuuden hallussapidon epäämistä eivätkä vangille annetun vankilan omaisuuden haltuun antamisen epäämistä. Saadun selvityksen mukaan maksukortti on Rikosseuraamuslaitoksen omaisuutta. Myöskin hallituksen esityksen perusteluissa mainitut esimerkit, joissa esitetään voivan olla perusteltua evätä maksukortin haltuun antaminen, vaikuttavat jossain määrin ongelmallisilta suhteessa mainituissa säännöksissä tarkoitettuihin epäämisperusteisiin. Valiokunnan mielestä yksiselitteistä ei esimerkiksi ole se, että maksukortin hallussapidosta sinällään aiheutuisi erityistä haittaa vankilan järjestykselle (1 §:n 1 mom. 3 kohta), jos vanki sijoitetaan varmuusosastolle tai erityisosastolle ottaen huomioon mainittujen osastojen valvonnan taso. Toisaalta on otettava huomioon, että haltuun antamisen epäämistilanteet voivat koskea myös muuta vankilan vangin haltuun antamaa omaisuutta kuin maksukortteja, minkä vuoksi asiaa tulisi arvioida laaja-alaisemmin kuin vain maksukorttien osalta. Valiokunta katsookin, ettei nyt käsiteltävänä olevan esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista sisällyttää vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin erityisiä säännöksiä maksukortin haltuun antamisen epäämisestä, vaan tarvittaessa asiaa tulee arvioida laaja-alaisemmin erikseen.

Vankien sitominen

Vankeuslain 18 luvun 2 §:ssä säädetään vankien ja tutkintavankeuslain 13 luvun 2 §:ssä tutkintavankien sitomisesta kuljetuksen aikana. Säännösten nojalla vangin sitominen on mahdollista vain yksittäistapauksellisen harkinnan perusteella. Säännökset eivät mahdollista kaikkien samassa

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

kuljetuksessa mukana olevien vankien sitomista, jolleivät sitomista koskevat edellytykset täyty jokaisen vangin kohdalla erikseen.

Esityksessä ehdotetaan edellä mainittuja säännöksiä muutettaviksi siten, että kaikki kuljetettavat vangit voidaan sitoa lyhytaikaisen kuljetuksen ajaksi kuljetuksen turvaamiseen liittyvistä välttämättömistä syistä. Esityksen mukaan tällaisia syitä ovat kuljetuksen turvallisuuden säilyminen ja vangin tai muun henkilön koskemattomuus tilanteissa, joissa kuljetettavana on suuri määrä vankeja, kuljetus tapahtuu poikkeuksellisissa liikenneolosuhteissa tai sitomiselle on jokin muu näihin rinnastettava syy. Esityksen taustalla on eduskunnan aiemmin vankeuslain muutosesityksen käsittelyn yhteydessä hyväksymä lausuma (EV 255/2014 vp), joka on hyväksytty lakivaliokunnan mietinnön (LaVM 17/2014 vp) pohjalta. Kyseisessä mietinnössä lakivaliokunta piti ongelmallisena sitä, ettei lainsäädäntö mahdollista vankien sitomista kuljetuskohtaisesti. Tämän vuoksi valiokunta piti välttämättömänä, että hallitus jatkaa sellaisen säännöksen valmistelua, jonka avulla vankikuljetusten turvallisuus voitaisiin taata nykyistä paremmin.

Perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 6/2017 vp) kuitenkin katsonut, että esityksessä ei ole esitetty riittäviä hyväksyttäviä perusteita yksittäistapauksellisesta harkinnasta luopumiselle päätettäessä vakavasta puuttumisesta vangin henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Lakiehdotukset johtaisivat perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan toimivaltaan puuttua sitomisella yksittäisen vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen myös silloin, kun kyseiseen henkilöön ei kohdistuisi edes epäilyä nimenomaan häneen liittyvästä pako- tai turvallisuusriskistä. Yksittäisen vangin näkökulmasta sitomisen edellytysten täyttyminen voisi olla kokonaan hänestä riippumatonta. Nyt käsillä olevat lakiehdotukset mahdollisuudesta sitoa kaikki kuljetukseen otetut vangit perustuvat lähinnä vähäisiin resursseihin ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan ainakin osin jo korjatulle kuljetuskaluston puutteellisuudelle (ks. myös LaVM 17/2014 vp, s. 6/I sekä AOA Dnro 473/4/16, s. 4—5). Perustuslakivaliokunnan mukaan lakivaliokunnan on edellä esitetyn vuoksi joko poistettava 1. lakiehdotuksen 18 luvun 2 §:n 2 momentti ja 2. lakiehdotuksen 13 luvun 2 §:n 2 momentti tai vaihtoehtoisesti muutettava sääntelyä siten, että sitominen voidaan tehdä vain sidottavaan vankiin tai tutkintavankiin liittyvän yksittäistapauksellisen harkinnan perusteella. Tällainen muutos on edellytyksenä mainittujen lakiehdotusten käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Lakivaliokunta toteaa, että perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallituksen esityksessä ehdotettuja muutoksia vankeuslain 18 luvun 2 ja 8 §:ään sekä tutkintavankeuslain 13 luvun 2 ja 8 §:ään ei voida toteuttaa. Voimassa olevia säännöksiä ei kuitenkaan ole tarpeen muuttaa myöskään sidottavaan vankiin tai tutkintavankiin liittyvän yksittäistapauksellisen harkinnan mahdollistamiseksi, koska tätä koskeva sääntely on jo nykyisin asianmukaista ja riittävää. Edellä esitetyistä syistä esitykseen sisältyvät pykäläehdotukset tulee poistaa. Tämän johdosta myös 1. ja 2. lakiehdotuksen *johtolause* tulee tarkistaa.

Ehdotettujen säännösmuutosten toteuttamatta jättäminen tarkoittaa sitä, että kaikkien vankien sitominen vankikuljetuksen ajaksi on jatkossakin mahdollista vain niissä tapauksissa, joissa sitomisen edellytykset täyttyvät kunkin vangin kohdalla erikseen. Tämän vuoksi vankikuljetusten turvallisuuteen vankien, kuljetukseen osallistuvan henkilöstön samoin kuin ulkopuolisten kanalta tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tämä edellyttää valiokunnan mukaan muun muassa sitä,

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

että vankien kuljettamiseen käytetyn kaluston asianmukaisuudesta ja kunnosta sekä kuljetuksiin osallistuvan henkilöstön riittävydestä huolehditaan.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki vankeuslain muuttamisesta

9 luku. Vangin omaisuus ja tulot

3 §. Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito. Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi, jotta mahdollistetaan Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin antaminen vangin haltuun. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään vangin hallussa olevien rahojen ja muiden maksuvälineiden ottamisesta vankilassa säilytettäväksi, talletettavaksi vangin maksukortille tai talletettavaksi vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin. Tarkoitus on, että viittaus vangin maksukorttiin tarkoittaa edellä mainittua Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymää maksukorttia. Valiokunta ehdottaa selvytyden vuoksi, että momenttien sanamuotoa täsmennetään tällä tavoin.

8 a §. Toimintarahen tai palkan muuttaminen. Pykälässä toimintarahen tai palkan maksamisen lopettaminen taikka toimintarahaluokan tai palkkaluokan muuttaminen on kytketty siihen, että vangin toimintaan sijoittamisessa tapahtuu muutos. Saadun selvityksen mukaan säännöstä on kuitenkin tarkoitus soveltaa kaikissa tilanteissa, joissa toimintarahaluokan tai palkan muuttamisen edellytykset ovat olemassa, mikä ei välttämättä edellytä, että vangin toimintaan sijoittamisessa olisi tapahtunut muutos. Valiokunta ehdottaa edellä esitetyn perusteella, että "toimintaan sijoittamisen" sijasta pykälässä käytetään ilmaisua "toimintaan osallistuminen".

9 §. Päätösvalta. Voimassa olevan pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vangille maksettavista etuuksista voi päättää paitsi vankilanjohtaja tai hänen määräämänsä toimintoista vastaava virkamies myös ohjauksen ja valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Esityksen tarkoituksena on, että toimintarahen maksamista koskeva päätösvaltatase olisi sama kuin toimintaan sijoittamista koskeva päätösvaltatase, koska jatkossa päätös toimintarahen suuruudesta tehdään lähtökohtaisesti samalla, kun päätetään vangin osallistumisesta toimintoihin. Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että tehtäessä päätöstä toimintarahen suuruudesta kuullaan ja hankitaan tarvittava selvitys myös työpisteissä tai toiminoissa vangin kanssa työskenteleviltä virkamiehiltä, koska heillä on käytännön tuntemusta vangista.

18 luku. Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

2 §. Sitominen. Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että mahdollistetaan vankien sitominen kuljetuskohtaisesti tietyin edellytyksin. Yleisperusteluissa esittämänsä viittaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälä poistetaan.

8 §. Päätösvalta. Voimassa olevaan pykälään esitetään täsmennystä, jolla selvennetään päätösvaltaa koskien vankien sitomista kuljetuskohtaisesti siten kuin edellä 2 §:n 2 momentissa sääde-

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

tään. Lakivaliokunta ehdottaa, että myös tämä pykälä poistetaan yleisperusteluissa esitetyistä syistä.

2. Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta

5 luku. Tutkintavangin omaisuus ja tulot

3 §. Rahan ja muiden maksuvälinen hallussapito. Pykälän 1 momenttiin on tehty vastaava täsmennys kuin 1. lakiehdotuksen 3 §:n 1 ja 2 momenttiin.

7 §. Käyttöraha ja toimintaraha. Pykälän 1 momentin mukaan tutkintavangille maksetaan käyttörahaa ajalta, jonka hän on tutkintavankeuden toimeenpanemiseksi vankilassa. Säännöksen sanamuoto antaa ymmärtää, että käyttörahan maksaminen edellyttää konkreettista vankilassa oloa, vaikka saadun selvityksen mukaan tarkoitus on, että väliaikaisten poistumistenkin, kuten viranomaisen tai tuomioistuimen kuultavana olemisen ajalta, maksetaan käyttörahaa. Valiokunta ehdottaa sanamuodon muuttamista vastaamaan mainittua tarkoitusta.

8 §. Päätösvalta. Pykälä vastaa 1. lakiehdotuksen 9 luvun 9 §:n 2 momenttia. Valiokunta viittaa kyseisen pykälän kohdalla aiemmin esittämänsä pitäen tärkeänä, että myös tutkintavangin kohdalla tehtäessä päätöstä toimintarahan maksamisesta kuullaan ja hankitaan tarvittava selvitys niiltä virkamiehiltä, jotka käytännössä työskentelevät tutkintavangin kanssa.

13 luku. Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

2 §. Sitominen. Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että tietyin edellytyksin mahdollistetaan vankien sitominen kuljetuskohtaisesti. Yleisperusteluissa esittämänsä viitaten valiokunta ehdottaa pykälän poistamista.

8 §. Päätösvalta. Voimassa olevaa pykälää esitetään muutettavaksi liittyen vankien sitomiseen kuljetuskohtaisesti. Valiokunta ehdottaa myös tämän pykälän poistamista yleisperusteluissa esitetyn perusteella.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 263/2016 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 263/2016 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vankeuslain (767/2005) 8 luvun 5 § ja 13 luvun 10 §:n 4 momentti,
sellaisena kuin niistä on 13 luvun 10 §:n 4 momentti laissa 393/2015,
muutetaan 2 luvun 2 §:n otsikko, 2 a § ja 10 §:n 1 momentti, 4 luvun 11 §:n 1 momentti, 7 luvun 7 §:n 3 momentti, 8 luvun 14 §:n 1 momentti, 9 luvun 3 §, 5 §:n 1 momentti, 6 —8 §, 9 §:n 2 momentti ja 10 §, 12 luvun 11 §:n 2 momentti, ~~18 luvun 2 ja 8 §~~, 19 luvun 11 § sekä 20 luvun 1 §:n 1 momentin 7 ja 9 kohta ja 3 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 2 a § ja 4 luvun 11 §:n 1 momentti laissa 33/2015, 2 luvun 10 §:n 1 momentti ja 19 luvun 11 § laissa 1640/2015 sekä 7 luvun 7 §:n 3 momentti, 8 luvun 14 §:n 1 momentti, 9 luvun 5 §:n 1 momentti ja 10 §, 12 luvun 11 §:n 2 momentti ja 20 luvun 1 §:n 1 momentin 7 ja 9 kohta ja 3 §:n 3 momentti laissa 393/2015, sekä
lisätään 9 lukuun uusi 6 a ja 8 a § ja 20 luvun 7 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 393/2015, uusi 2 momentti seuraavasti:

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

2 §

Täytäntöönpanon aloittaminen ennen tuomion lainvoimaisuutta

— — — — —

2 a §

Etsintäkuuluttaminen

Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa tuomitun täytäntöönpanon aloittamista varten, jos:

- 1) tuomittua ei tavoiteta, eikä hänen oleskelupaikkaansa saada selville;
- 2) tuomittu ei noudata kuulemista koskevaa kehotusta;
- 3) tuomittu ei saavu vankilaan määrättynä ilmoittautumisajankohtana;

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

4) tuomittu ilmeisesti pakoilee täytäntöönpanoa.

10 §

Päätösvalta

Arviointikeskuksen johtaja tai työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies päättää 3 §:ssä tarkoitetusta vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen lykkäyksestä, 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta vankeusrangaistuksen lykkäyksestä ja 6 §:ssä tarkoitetusta lykkäyksen peruuttamisesta. Ulosottomies päättää 4 §:n 3 momentissa tarkoitetusta sakon muuntorangaistuksen lykkäyksestä ja lykkäyksen peruuttamisesta. Terveydellisistä syistä anotusta lykkäyksestä on pyydettävä Vankiterveydenhuollon yksikön lausunto.

— — — — —

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

11 §

Päätösvalta

Rangaistusajan suunnitelmasta, vangin sijoittamisesta vankilaan, vankilaan ilmoittautumisajankohdasta, vankilaan saapuvan vangin matkakustannusten korvaamisesta ja vangin kuulemisesta aiheutuneiden matkakustannusten korvaamisesta päättää arviointikeskuksen johtaja, työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies, rikosseuraamusalueen työjärjestyksessä määrätty yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan sijaisena toimiva virkamies. Vankilaan saapuvan vangin matkakustannusten korvaamisesta voi päättää myös muu rikosseuraamusalueen työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen tai yhdyskuntaseuraamustoimiston virkamies. Vankilasta vapautuvan vangin matkakustannusten ja 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen matkakustannusten korvaamisesta päättää toiminnoista vastaava virkamies taikka vankilan työjärjestyksessä määrätty ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

— — — — —

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

7 luku

Perushuolto ja asuminen

7 §

Päätösvalta

Perusruokavaliosta poikkeamisesta päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies. Ruokarahan maksamisesta päättää toiminnoista vastaava virkamies taikka vankilan työjärjestyksessä määrätty ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

8 luku

Toimintaan osallistuminen

14 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 4 §:n mukaisesta sijoittamisesta, 6 ja 9 §:n mukaisesta vankilan ulkopuoliseen toimintaan osallistumisesta sekä 11 §:ssä tarkoitetun luvan tai sijoituksen peruuttamisesta.

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

3 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito

Suljetussa vankilassa vangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Vangin haltuun voidaan kuitenkin antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi, talletetaan **Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle** maksukortille tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Avolaitoksessa olevalla vangilla on oikeus pitää hallussaan rahaa ja muita maksuvälineitä. Vangin haltuun voidaan antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet voidaan hänen pyynnöstään ottaa vankilassa säilytettäväk-

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

si, tallettaa **Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle maksukortille** tai tallettaa vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Vangille annetaan kuukausittain ote hänen rahavarojensa tilinpidosta.

5 §

Omaisuuuden palauttaminen

Kun vanki vapautuu vankilasta, hänen rahansa, muut maksuvälineensä ja omaisuutensa on luovutettava hänelle omaisuusluettelon allekirjoitusta vastaan. Vangin maksukortilla olevat rahavarat talletetaan vangin ilmoittamalle tilille pankkiin. Jos tallettaminen pankkitilille ei ole mahdollista, rahavarat luovutetaan vangille käteisenä rahana tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos vanki ei allekirjoita omaisuusluetteloa, kahden Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen on todistettava luettelo oikeaksi.

— — — — —

6 §

Käyttöraha, toimintaraha ja palkka

Vangille maksetaan käyttörahaa 3 luvun 1, 3 ja 7 §:ssä tarkoitettulta rangaistusajaksi luettavalta ajalta lukuun ottamatta valvottua koevapautta ja ehdonalaista vapautta. Käyttörahan lisäksi vangille voidaan maksaa toimintarahaa tai palkkaa.

Työhön, koulutukseen tai muuhun vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan osallistuvalla vangille maksetaan toimintarahaa toimintaan osallistumisen ajalta. Toimintarahaa maksetaan kolmessa luokassa vangin rangaistusajan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumisen sekä osallistumisen säännöllisyyden ja keston mukaan. Kahta ylintä toimintarahaluokkaa maksetaan avolaitoksissa ja kahta alinta suljetuissa laitoksissa. Toimintarahan lisäksi kokoonpano- tai pakkaustyöhön taikka muuhun näihin rinnastettavaan työhön osallistuvalla vangille voidaan maksaa provisio työsuoritteiden määrän perusteella.

Toimintarahan sijasta maksetaan palkkaa, jos vanki osallistuu muun kuin Rikosseuraamuslaitoksen lukuun tehtävään avolaitostyöhön. Palkkaa maksetaan kahdessa luokassa työn vaativuuden ja vangin henkilökohtaisen suoriutumisen perusteella.

Käyttöraha, toimintaraha ja palkka maksetaan vangin maksukortille tai vangin pankkitilille vähintään kerran kuukaudessa.

6 a §

Työmatkakustannusten korvaaminen

Vankilan ulkopuolella muun kuin Rikosseuraamuslaitoksen lukuun tehtävään avolaitostyöhön osallistuvalla vangille korvataan työmatkakustannukset. Kustannukset korvataan halvimman julkisen kulkuneuvon käyttämisestä aiheutuneiden kustannusten mukaan.

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

7 §

Palkasta suoritettavat pidätykset

Veron ennakoperintä ja ulosmittaus suoritetaan niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

8 §

Suorittamatta jättäminen

Toimintaraha voidaan jättää kokonaan tai osittain maksamatta, jos maksaminen vangin muulta viranomaiselta kyseiseen toimintaan saama tuki huomioon ottaen taikka muusta tähän rinnastettavasta syystä ei ole tarpeen.

8 a §

Toimintarahan tai palkan muuttaminen

Toimintarahan tai palkan maksaminen voidaan lopettaa taikka toimintarahaluokkaa tai palkkaluokkaa voidaan muuttaa, jos vangin toimintaan osallistumisessa tapahtuu muutos, jonka seurauksena 6 §:ssä säädetty edellytykset muuttuvat.

9 §

Päätösvalta

Edellä 4 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Käyttörahan, toimintarahan, palkan ja työmatkakustannusten maksamisesta, toimintarahan suorittamatta jättämisestä ja toimintarahan ja palkan muuttamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

10 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset vangin hallussaan pitämästä omaisuudesta, rahan ja muiden maksuvälineiden käytöstä ja palkan sekä toiminta- ja käyttörahan määräytymisen perusteista ja määrästä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset vangin haltuun annettavan maksukortin ominaisuuksista sekä haltuun antamisesta ja käytöstä, omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä, hävittämisestä ja omaisuusluettelosta, siitä, mitä omaisuutta luetteloon merkitään sekä 6 §:ssä tarkoitetun provision maksa-

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

misesta, provision määrästä ja toimintarahan suorittamatta jättämisestä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

11 §

Päätösvalta

Kirjeen, muun postilähetysten tai viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin, 8 §:n 1 momentin tai 9 b §:n nojalla, 2 §:n 2 momentin mukaisesta lähettäjän selvittämisestä, 2 §:n 3 momentissa tarkoitettu jäljennöksen ottamisesta, 2 a §:n 1 momentin mukaisesta lukemisesta ilmoittamisesta sekä lähetysten tai viestin 5 §:ssä tarkoitettu pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies.

18 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

2 §

Sitominen

Vangin välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos se on välttämätöntä:

- 1) karkaamisen estämiseksi kuljetuksen aikana;
- 2) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muilla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa vangin tai muun henkilön turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle;
- 3) uhkaavan väkivallan torjumiseksi; tai
- 4) henkilönkatsastuksen turvaamiseksi.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lyhytaikaisen kuljetuksen ajaksi kaikki samassa ajoneuvossa kuljetettavat vangit voidaan sitoa, jos se on välttämätöntä vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi tai kuljetuksen turvallisuuden säilyttämiseksi kuljetettavien suuren määrän, poikkeuksellisten liikenneolosuhteiden tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Jos vanki sidotaan 1 momentin 2 kohdan nojalla, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Kun vanki on kuultavana tuomiois-

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

~~tuimessa, sitominen on lopetettava, jollei puheenjohtaja erityisestä syystä toisin määrää. Sitominen on lopetettava myös, jos se on välttämätöntä lääketieteellisen toimenpiteen suorittamiseksi.~~

~~8 §~~

~~Päätösvalta~~

~~Sitomisesta 2 §:n 1 momentin perusteella päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Sitomisesta 2 §:n 2 momentin perusteella päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja.~~

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

11 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja tai työjärjestyksessä määrätty turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies päättää 1, 2, 4, 8 ja 8 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai tiedon antamisesta.

Vankilan johtaja, työjärjestyksessä määrätty turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies päättää 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai täytäntöönpanojohtajan määräämä muu täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen antamisesta.

20 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakukelpoiset päätökset

Vanki tai tuomittu saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

7) 7 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua omien vaatteiden käytön epäämistä, 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusruokavaliosta poikkeamista ja 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua ruokarahan maksamista;

9) 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettua omaisuuden hallussapidon epäämistä, 4 §:n 1,2 ja 4 momentissa tarkoitettua rahan käyttöä, 6 §:ssä tarkoitettua käyttörahan, toimintarahan ja palkan maksamista, 6 a §:ssä tarkoitettua työmatkakustannusten korvaamista, 8 §:ssä tarkoitettua toimintarahan suorittamatta jättämistä ja 8 a §:ssä tarkoitettua toimintarahan tai palkan muuttamista;

3 §

Oikaisuvaatimuksen päätösvalta ja käsittely

Jos kyse on Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ehdonalaisen vapauttamisen lykkäämistä, 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua varmuusosastolle sijoittamista koskevasta päätöksestä, 1 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettua siviilityölupaa, opintolupaa tai sijoittamista ulkopuoliseen laitokseen koskevasta päätöksestä tai tällaisen luvan peruuttamisesta, 1 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua poistumisluvasta erittäin tärkeästä syystä koskevasta päätöksestä tai tällaisen luvan peruuttamisesta, 14 luvun 10 §:ssä tarkoitettua poistumislupamatkan kustannusten korvaamisesta taikka täytäntöönpanojohdajan 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua rangaistusaikaa koskevasta päätöksestä siihen saa hakea muutosta valittamalla noudattaen 4 §:ää. Samoin menetellään, jos muutosta haetaan päätökseen, jonka Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö, aluejohtaja tai täytäntöönpanojohtaja on tehnyt 1 luvun 8 tai 10 §:ssä tarkoitettua pidätystoimivaltansa nojalla.

7 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Hallinto-oikeuden päätökseen täytäntöönpanon kieltämistä tai keskeyttämistä koskevassa asiassa ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa vireillä olevan oikaisuvaatimuksen ja valituksen käsittelyyn sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tutkintavankeuslain (768/2005) 9 luvun 8 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 394/2015, sekä
muutetaan 3 luvun 9 §:n 1 momentti, 4 luvun 4 §, 5 luvun 3 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 §, 8 §:n 2 momentti ja 9 §:n 2 momentti, 9 luvun 15 §:n 1 momentti, 10 luvun 16 §:n 1 momentti, ~~13 luvun 2 ja 8 §~~ sekä 15 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 3 luvun 9 §:n 1 momentti laissa 736/2011 sekä 5 luvun 6 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentti ja 9 §:n 2 momentti, 9 luvun 15 §:n 1 momentti ja 15 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 394/2015, seuraavasti:

3 luku

Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

9 §

Päätösvalta

Tutkintavangin ulkoilun epäämisestä päättää vankilan johtaja. Tutkintavangin vaatetuksesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Perusruokavaliosta poikkeamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista vastaava virkamies.

— — — — —

4 luku

Toiminta

4 §

Päätösvalta

Tutkintavangin osallistumisesta toimintaan ja 2 §:ssä tarkoitettu omasta työstä päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä vankilan toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

3 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito

Tutkintavangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa eikä rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Tutkintavangin haltuun voidaan kuitenkin antaa Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymä maksukortti. Tutkintavangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi, talletetaan **Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymälle** maksukortille tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

6 §

Omaisuuksien palauttaminen

Kun tutkintavangi vapautuu vankilasta, hänen rahansa, muut maksuvälineensä ja omaisuutensa on luovutettava hänelle omaisuusluettelon allekirjoitusta vastaan. Tutkintavangin maksukortilla olevat rahavarat talletetaan tutkintavangin ilmoittamalle tilille. Jos tallettaminen pankkitilille ei ole mahdollista, rahavarat luovutetaan tutkintavangille käteisenä rahana tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos tutkintavangi ei allekirjoita omaisuusluetteloa, kahden Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen on todistettava luettelo oikeaksi.

7 §

Käyttöraha ja toimintarahat

Tutkintavangille maksetaan käyttörahaa **tutkintavankeuden toimeenpanon ajalta**. Käyttörahan lisäksi työhön, koulutukseen tai muuhun vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan osallistuvalla tutkintavangille maksetaan toimintarahaa. Mitä vankeuslain 9 luvun 6, 8 ja 8 a §:ssä säädetään toimintarahasta, sovelletaan myös tässä laissa tarkoitettuun toimintarahaan.

8 §

Päätösvalta

Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua rahan tai maksuvälineiden käytön rajoittamisesta ja 4 momentissa tarkoitettua rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Käyttörahan ja toimintarahan maksamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämän-

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

sä toiminnoista vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat määräykset tutkintavangin haltuun annettavan maksukortin ominaisuuksista, haltuun antamisesta ja käytöstä, omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä, hävittämisestä ja omaisuusluettelosta, siitä, mitä omaisuutta luetteloon merkitään sekä 6 §:ssä tarkoitetun provision maksamisesta, provision määrästä ja toimintarahaa suorittamatta jättämisestä antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

15 §

Päätösvalta

Valvomattomasta tapaamisesta, asiamiehen tapaamisesta, lapsen tapaamisesta, vankien välisestä tapaamisesta, 1 §:n 4 momentissa tarkoitetusta valvotusta tapaamisesta, yhteydenpidosta videoyhteyden välityksellä sekä niiden peruuttamisesta päättää toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Valvotun tapaamisen 1 §:n 3 momentin mukaisesta kuuntelusta teknisellä laitteella ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Tapaamiskiellon määrittämisestä päättää vankilan johtaja taikka toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies.

10 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

16 §

Päätösvalta

Järjestyssäännön vahvistaa aluejohtaja.

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

13 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

2 §

Sitominen

Tutkintavangin välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos se on välttämätöntä:

- 1) karkaamisen estämiseksi kuljetuksen aikana;
- 2) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muilla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa vangin tai muun henkilön turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle;
- 3) uhkaavan väkivallan torjumiseksi; tai
- 4) henkilönkatsastuksen turvaamiseksi.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, lyhytaikaisen kuljetuksen ajaksi kaikki samassa ajoneuvossa kuljetettavat tutkintavangit voidaan sitoa, jos se on välttämätöntä vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi tai kuljetuksen turvallisuuden säilyttämiseksi kuljetettavien suuren määrän, poikkeuksellisten liikenneolosuhteiden tai muun näihin rinnastettavan syyn vuoksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Jos tutkintavanki sidotaan 1 momentin 2 kohdan nojalla, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Kun tutkintavanki on kuultavana tuomioistuimessa, sitominen on lopetettava, jollei puheenjohtaja erityisestä syystä toisin määrää. Sitominen on lopetettava myös, jos se on välttämätöntä lääketieteellisen toimenpiteen suorittamiseksi.

8 §

Päätösvalta

Sitomisesta 2 §:n 1 momentin perusteella päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Sitomisesta 2 §:n 2 momentin perusteella päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Tutkintavangin erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja.

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

15 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakukelpoiset päätökset

Tutkintavanki saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

2) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettua omaisuuden hallussapidon epäämistä, 4 §:ssä tarkoitettua rahan käyttöä tai 7 §:ssä tarkoitettua toiminta- ja käyttörahan maksamista;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain voimaan tullessa vireillä olevan oikaisuvaatimuksen ja valituksen käsittelyyn sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 18 §:n 2 momentti, 19 §:n 2 momentti, 30 §:n 2 ja 4 momentti ja 70 §:n 2 momentti, sekä

lisätään 19 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 52 a § seuraavasti:

18 §

Täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rangaistuksen täytäntöönpano voidaan lykätä tai keskeyttää myös silloin, kun aloittamiselle tai jatkamiselle on ehdottoman vankeusrangaistuksen tai muun yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisesta taikka tutkintavankeuden toimeenpanosta johtuva es-

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

te. Lisäksi rikoksen alle 21-vuotiaana tehneen tuomitun yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen ja nuorisorangaistuksen täytäntöönpano voidaan lykätä tai keskeyttää sillä perusteella, että häntä ei tavata eikä hänen olinpaikkaansa ole voitu saada selville.

19 §

Suoritusajan pidentäminen tuomioistuimessa

Tuomioistuin voi 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa pidentää yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoaikaa taikka muuntaa suorittamatta olevan yhdyskuntapalvelun osan valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi ja valvontarangaistuksen osan ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Suorittamatta olevan ajan lyhyiden, tuomitun vakavan sairauden tai tapaturman taikka muun vastaavan syyn vuoksi, jota ei voida lukea tuomitun syyksi, jo suoritettu yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus tai nuorisorangaistus voidaan katsoa rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.

Jos harkittavana on 2 momentissa tarkoitettu suorittamatta olevan yhdyskuntapalvelun muuntaminen valvontarangaistukseksi tai ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi taikka valvontarangaistuksen muuntaminen ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi, syyttäjä on läsnä asian käsittelyssä.

30 §

Päätösvalta

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoon ryhtymisestä, 18 §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanon aloittamisen lykkäyksestä tai keskeytyksestä, 22 §:ssä tarkoitettua verinäytteen ottamisesta, 24 §:ssä tarkoitettua noudon pyytämisestä, 25 §:ssä tarkoitettua kirjallisen varoituksen antamisesta, 32 §:ssä tarkoitettua matkakustannusten korvaamisesta, 74 §:ssä tarkoitettua kirjallisen kehotuksen antamisesta sekä 60 §:n 3 momentissa ja 76 §:ssä tarkoitettua valvonnan lakkauttamisesta. Jos asia ei siedä viivytystä, siitä voi päättää työjärjestyksessä määrätty vankilan johtaja, apulaisjohtaja taikka rikosseuraamusesimies. Matkakustannusten korvaamisesta voi päättää myös muu työjärjestyksessä tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

Valvoja tai muu työjärjestyksessä tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää muusta 22 §:ssä tarkoitettua päihitteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta, 23 §:ssä tarkoitettua oikeudesta olla noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää velvollisuutta esteen vuoksi, 25 §:ssä tarkoitettua huomautuksen antamisesta ja 50 §:ssä tarkoitettua turvatarkastuksesta.

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2017 vp

52 a§

Usean valvontarangaistuksen täytäntöönpano

Samaan aikaan täytäntöön pantavina olevat valvontarangaistukset lasketaan niitä täytäntöön pantaessa yhteen. Valvontarangaistusten 53 §:ssä tarkoitettujen määräosien yhteenlaskettu kesto rikoslain 6 luvun 13 §:n vähennykset huomioon ottaen on enintään yksi vuosi. Rikosseuraamuslaitoksen on tarvittaessa tarkistettava rangaistusajan suunnitelma rangaistuksen pitenemisen edellyttämällä tavalla.

70§

Valvontaan asettaminen

Vanki voidaan 1 momentissa säädetyn estämättä jättää asettamatta valvontaan, jos valvonta on sen tarkoitus huomioon ottaen vangin odotettavissa olevan maasta poistamisen, vakavan sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi selvästi tarpeetonta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 31.3.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kari Tolvanen kok
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Sanna Marin sd
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd (osittain)
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ville Tavio ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila